

Stručni rad

UČENJE U PRIRODI NA PRIMJERU UČENIKA IZ ODJELJENJA PRODUŽENOG BORAVKA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenskog jezika i povijesti

OŠ Cirkulane-Zavrč

Sažetak

Učenje u vanjskim prostorima, na svježem zraku, u ovim je vremenima još važnije. Naravno, uzimajući u obzir više aspekata, to nikako nije jednako učenju između četiri zida. Djeca su u proteklom razdoblju mnogo vremena provodila kod kuće, za računarima. Svi pedagoški radnici svjesni su da kretanje na otvorenom iznimno pozitivno utječe na tjelesni i mentalni razvoj učenika. Često možemo uočiti veću motivaciju djece za učenjem kada se iz zatvorenih prostora „preselimo“ u vanjske, tj. u prirodu. Pritom možemo koristiti bližu ili dalju okolicu škole. U nekim skandinavskim zemljama ovo je već postala trajna praksa u sustavu učenja koja je donijela pozitivne rezultate. S vremenom su i učitelji stekli više znanja o tome kako realizirati kvalitetniju nastavu. Takvo iskustveno učenje sada imamo priliku provoditi upravo u nastavi produženog boravka. To nam omogućuju ciljevi ovog programa. Ovakvom nastavom u prirodi omogućit ćemo učenicima drugačiju percepciju učenja i nastavnog gradiva. Zahvaljujući takvom podučavanju, prirodoslovne, sportske, umjetničke i druge aktivnosti možemo izvoditi vani. Neke se mogu izvoditi na isti način kao u učionici, a za neke je potrebna prikladna organizacija. Naravno, pojavljuju se razne prepreke (vremenske, transportne i sl.). Za ovaj način podučavanja potrebne su pripreme, ali izvođenje je moguće i na jednostavan način. U radu s učenicima u prirodi možemo koristiti prirodne materijale poput kamenja ili drveća.

Ključne riječi: nastava u prirodi, produženi boravak, vanjska učionica, zdrav razvoj, međupredmetna korelacija

1. UČENJE U UČIONICI VS. UČENJE U PRIRODI

Proteklo nas je razdoblje, nažalost, prikovalo za ekrane. Morali smo provoditi vrijeme u zatvorenom prostoru, gdje su učitelji kroz ekranizirane prostore za učenje motivirali učenike za što češće učenje u prirodi. Općenito, u školi manje vremena posvećujemo vanjskoj nastavi, u prirodi, iako znamo da potonja iznimno pozitivno utječe na djecu. Postoji mnogo dokaza da je učenje u prirodi znatno kvalitetnije od učenja u učionici. Pruža dublje razumijevanja koncepata od tradicionalne nastave, a često je korištenje takvih metoda izazovnije [3].

Općenito, nastava/učenje na otvorenom predstavlja organizirano učenje koje se odvija izvan školskih zgrada. Teoretski se odnosi na zakonitosti i teoriju iskustvenog učenja. Može se odvijati u pripremljenim učionicama na otvorenom ili jednostavno u prirodi, u divljini [1].

2. KAKVE PRISTUPE KORISTIMO I ŠTO POSTIŽEMO U RADU S UČENICIMA AKO NASTAVU IZVODIMO U PRIRODI ODNOSNO NA OTVORENOM?

Prvi pristup koji koristimo pri podučavanju u vanjskom okruženju je manje kontroliran i tada koristimo stvarno okruženje. Podučavamo kao što bi to izvodili u učionici, ali da učionicu prenesemo u vanjski prostor. Drugi pristup usmjeren je isključivo na aktivnosti koje učenici mogu obavljati samo u prirodi. Prvi je, naravno, učinkovitiji, ali ne smijemo zaboraviti, smatra Skribe-Dimčeva, da je promjena okoline učinkovit čimbenik za povećanje motivacije kod učenika [2]. Pri učenju izvan učionice, ne smijemo zaboraviti da ovaj način podučavanja istodobno pokriva mnogo različitih područja učenja, te daje do znanja mladima da im povjeravamo odgovornost za njihove vlastite uspjehe ili neuspjehe u učenju [1].

Što će učenici dobiti učenjem na otvorenom? Učenje u prirodi omogućuje učenicima stjecanje pozitivnih iskustava, poboljšava njihovo tjelesno/mentalno zdravlje, povećava ručne vještine, koordinaciju, ravnotežu, omogućuje međupredmetno povezivanje, potiče individualnost učenika, poboljšava postignuća u učenju, jača socijalne vrijednosti (povjerenje) itd. [1].

3. PROGRAM PRODUŽENOG BORAVKA I UČENJE NA OTVORENOM

Često se događa da nastavu na otvorenom s razlogom ne izvodimo tijekom redovnih školskih sati (nemamo adekvatan prostor ili se još uvijek ne usuđujemo organizirati ovaj oblik nastave). Međutim, učenju na otvorenom, koje predstavlja dio obrazovnog sustava, možemo se posvetiti na dane aktivnosti ili u raširenom programu produženog boravka. Operativni ciljevi produženog boravka usmjereni su na samostalno učenje, kreativno provođenje vremena i aktivnosti opuštanja. Dapače, tijekom tog vremena učenici mogu realizirati odnosno koristiti svoje znanje kroz posljednja dva cilja, a da toga nisu ni svjesni. Upravo samostalno učenje predstavlja aktivnost u kojoj se učenici usmjeravaju na samostalno obavljanje određenih aktivnosti. Riječ je o iskustvenom učenju, jer se znanja koja učenici steknu tijekom takve nastave mogu dodatno produbiti i koristiti u novim, drugačijim situacijama [4]. Smatram da aktivnosti opuštanja koje pripremi učitelj tijekom produženog boravka mogu kao učiteljica kombinirati s elementima samostalnog učenja u vezi s različitim predmetima. Upravo to mi priroda i nudi: najveću učionicu na otvorenom.

3.1 ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI U PRIRODI

Često se s učenicima uputim u prirodu, blizu škole. Odlazimo tamo nekoliko puta tjedno; kako po lošijem tako i po ljepšem vremenu. Kada najavim da ćemo tog dana biti istraživači radost na licima učenika govori mi o mentalnoj korisnosti istraživanja i učenja u prirodi. Tada uzimamo lupe kako bismo istraživali osobine životinja, hvatamo kukce i promatramo ih, obilazimo obližnje vinograde i šume, skupljamo lišće, promatramo razlike u vrstama drveća i biljke koje proviruju iz zemlje. Uz odgovarajuću opremu (uključujući kišobrane ili kišne kabanice) mogu omogućiti učenicima boravak na zraku i promjenu okruženja u kojem su provodili vrijeme tijekom provedbe redovnog programa [2].

Slika 1: Pronalaženje životinja uporabom lupe (povećala).

3.2 IZRADA I STVARANJE RAZNIH TEMATSKIH/LIKOVNIH PRODUKATA TE MISAONE IGRE

Kreiranje predstavlja aktivnost koja se optimalno izvodi kada jednostavno preselim učionicu s četiri zida u prirodu. Ovisno o temi, najprije pripremim materijal. Pritom koristim prvi pristup, jer sve radim kao što to izvodim u učionici. No, prate nas šumovi prirode, pjev ptica i drugi zvuci, koji ni na koji način ne odvlače pažnju, već smiruju i dodatno potiču rad odnosno motiviraju učenike. Tijekom Dječjeg tjedna održali smo Kraljevski dan. Tada smo u učionici na otvorenom izrađivali sve što je povezano s

Slika 2: Izrada krunica u vanjskoj učionici.

Slika 3: Učenicima prezentiram jezikoslovlje kroz slagalicu.

temom dvorca: krunice, labirinte, čak i vitezove. Pripremim im također šumski bingo i igru pamćenja te zajedno sudjeluju u njima.

3.3 SPORTSKE AKTIVNOSTI

Sportske aktivnosti u prirodi također predstavljaju sastavni dio produženog boravka. U prirodi možemo koristiti prirodni materijal. Pred našom školom odsjekli smo deblo drveta i napravili poligon koji će učenicima pomoći u razvoju ravnoteže. Često posjetimo vinograde u blizini škole noseći razna pomagala. Tamo se učenici natječu u skakanju s potiskom na terasastom terenu.

Slika 2: Skakanje po panjevima.

Slika 3: Skakanje s potiskom kroz vinograd.

4. ZAKLJUČAK

Ustanovila sam da je podučavanje izvan učionice odnosno u prirodnom okruženju, ključno za razvoj tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta, a također pomaže pri poboljšanju mentalne kondicije odnosno kondicije učenja. Iako učionicu na otvorenom shvaćamo drugačije, svi je možemo implementirati na jednostavan način. Važno je uzeti u obzir da ovo nije zamjena za nastavu u učionici, već njeno produženje kroz koje učenicima pružamo pozitivno iskustvo. Program produženog boravka omogućuje nam da ovu vrstu iskustvenog učenja provedemo u praksi.

5. IZVORI I LITERATURA

[1] Skribe-Dimec, D. (2014). Pouk na prostem. Raznovrstnost pristopov in razvijanje naravoslovnega mišljenja. (str. 79–83). Dostupno na internetskoj adresi: http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Skribe_Pouk_na_prostem.pdf, (pristupljeno 5. 10. 2021.).

[2] Skribe-Dimec, D. (2012): Pouk na prostem v ledeni deželi – na Islandiji. Naravoslovna solnica: za učence, učitelje in starše, 17 (1), (str.12–18). Dostupno na internetskoj adresi: http://pefprints.pef.uni-lj.si/1338/1/pp_12_17_Skribe_Dimec.pdf, (pristupljeno 16. 10. 2021.).

[3] Stuart, H. (2019): Education adventures. Dostupno na internetskoj adresi: <https://www.easchooltours.com/blog/why-is-learning-outside-the-classroom-so-important>, (pristupljeno 18. 10. 2021.).

[4] Razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja. *Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev*. Dostupno na internetskoj adresi: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Podaljsano_bivanje.pdf, (pristupljeno 16. 10. 2021.).